

487444

list

lipa no hir proces. A O

CAETE LITERARE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Biblioteca Universitatii din Cluj.
Nr. 1688 1976
EXEMPLAR LEGAL.

S E P T E M B R I E 1 9

CAETE LITERARE

APAR LUNAR

REDACTIA: București I, Str. 11 Februarie No. 18.

ADMINISTRAȚIA: Tipografia „Cartea Medicală”.

ANUL I.

No. 1

SEPTEMBRIE 1929.

CUPRINSUL:

Prolog	G. Ionescu	▲	Cu soarele prin munți (versuri) de Ț. Savin Constant
Gemenii	Mircea Damian		Lulu (fragment de roman). Oct. Șuluțiu
Flirt (versuri)	C. I. Șiclovanu		Cântec pentru somn lung (versuri) de Mircea Pavelescu
Omul de metal	G. Acsinteanu		Diversitate . . . . . A. Sahia
Inviere din lut (versuri). Liviu Deleanu			Elegie (versuri) . . . . . Eugen Ionescu
Revers	Alfons Adania		Fireasca despărțire (vers.). Eug. Jebeleanu
Car	Petre Boldur	▲	ISUS. In fața a două ipoteze de Alexandru Drăguș
CARNET DRAMATIC:			CARNET LITERAR:
Rodia de aur	A. Drăguș		Viața minunată a lui Anton Pann de Alfons Adania
Măsură pentru măsură. Alfons Adania			O farsă literară . . . . . G. Ionescu
Lupii de aramă	G. Ionescu	▼	Notițe . . . . . a. a.

REDACTORI: Alexandru Drăguș, G. Ionescu,
Alfons Adania.

Caete Literare

PROLOG

de G. IONESCU.

Toamnă..
Foi veste, foi uscate, foşnitoare.
Cad frunze, cad foi.
De peste tot.
De peste tot
Se desprind
Unele galbene, anemice, uscate
Altele verzi (le ar trebui sieri albe,
Albe ca frişca, ca zăpada, ca fecioarele.)
Si una roşie,
Cu sânge prea mult,
Sânge clocotitor, sânge roşu,
Bătând în albastru.
Căci e așa de roşu, încât bate în albastru,
Căci e așa de tânăr încât e nobil.
Si nobleţea lui nu stă decât în tinereţe.

Jude,
Cade încet,
Cade drept,
Ca o sabie,
Ca o lanie,
Ca un lucru care trebuie să cadă,
E roşie.
Aşa de roşie,
Intre atâtea foi veste, galbene, foşnitoare,
Sau altele verzi cu sieri alb,
Şi-i așa de frumoasă fiindcă e roşie!

Nu-i frică nici de vânt,
De vânturile care bat de pretutindeni,
Nu-i frică fiindcă e grea de sânge,
Plesnesc nervurile de sânge,
Și nu sunt vânturile destul de puternice.

Am mai spus-o :

Cade drept,

Ca fapta care împlinește o poftă,

Ca lucrul ce trebuie făcut,

Ce nu trebuie înlăturat,

E o cerință.

Frunza grea,

Frunza roșie-albastră de sânge,

Frunza care trebuie să cadă,

Cade vie,

De speranțe

Și de planuri.

Cade vie

Fiindcă așa-i e cerința

Și așa îi e sângele.

Și pe mormanul foșnitor,

Și pe mormântul foșnitor,

De frunze verzi și frunze albe,

O frunză roșie, grea,

Se-așează vie pe deasupra tuturor

Fiindcă-i vie,

Fiindcă-i roșie,

Fiindcă e plină de sânge.

GEMENII¹⁾

de MIRCEA DAMIAN.

Sunt eu și frate-meu. Pe frate-meu îl cheamă Vintilă, iar pe mine Victor. Uneori, pe el îl cheamă Victor și pe mine Vintilă. Alteori, pe unul din noi îl cheamă și Vintilă și Victor, iar pe celălalt nu-l cheamă nicum! În ce privește vârsta, socotind după actele stării civile, Victor e cu câteva minute mai bătrân decât Vintilă. S'ar putea să fie invers: Vintilă, mai bătrân cu câteva minute decât Victor. Căci a spus nașa;

— P'asta din dreapta, să-l cheme Victor; iar pe cel din stânga, să-l cheme Vintilă.

În partea dreaptă eram eu, iar în stânga frate-meu. Bine 'nteles că mai târziu m'au amestecat: eu am fost culcat în stânga, și frate-meu Vintilă în dreapta. Nu din greșeală, ci fiindcă semănăm unul cu celălalt, cașicum unul din noi ar fi fost în două exemplare! Dar numele au rămas: Victor în dreapta, — Vintilă în stânga. Iată de ce, uneori ne cheamă pe fiecare 'n parte și Victor și Vintilă, iar alteori nu ne cheamă nicum.

Fiecare din noi, are douăzeci și trei de ani, căci cele câteva minute nu contează. Avem 1.75 m. înălțime și câte șaptezeci de kilograme. Nici unul dintre noi nu are vreun semn particular, care să-l deosebească de celălalt. Niciunul nu este nici mai prost, nici mai deștept decât celălalt. Amândoi avem aceleași gusturi și aceleși patimi. Lumea ne confundă și pe amândoi ne socotește unul. Când am fost la recrutare, un plutonier a strigat dintr'un registru

— Victor Stănoiu!

A răspuns frate-meu, deși, după părerea mea, trebuia să răspund eu.

— Vintilă Stănoiu!

Am răspuns eu.

— Bine, dar d-ta ai mai fost odată! — zise colonelul.

A fost frate-meu!

Colonelul n'a crezut și-a dat ordin să vie și frate-meu. Furăm așezați unul lângă altul.

— Cum te cheamă pe d-ta? — mă'ntrebă colonelul.

— Victor Stănoiu!

— Atunci, pentru ce-ai răspuns la numele de Vintilă?!

— Fiindcă răspunsese frate-meu la cel de Victor și tot una este!

— Cum o să fie tot una?!

— Așa!

Militarii sunt oameni ordonați. Deaceea, colonelului nu-i plăcu această încurcătură, și cum fusesem amândoi recrutați pentru cavalerie, porunci să fim repartizați la două regiamente diferite, spre a se evita orice amestec. Așa s'a și 'ntâmplat: eu am fost incorporat la un regiment de roșiori, iar frate-meu la unul de călărași. Dar părinții niciodată n'au știut care dintre noi este la călărași, și care la roșiori. Uneori, ne'ncurcam și noi, și nimeream unul la regimentul celuilalt...

Eu și cu frate-meu, nu suntem nici prieteni, nici dușmani. Uneori, ne certăm și ne batem în parte. Pentru întâiaș dată, ne-am certat în pânțelele mamei. Eram înghesuți, și-am dat lui frate-meu un picior în buțtă, că prea se băga în sufletul meu! El s'a supărat și mi-a spus:

1) Din volumul: "Eu sau frate-meu?..." ce va apărea în editura „Ramuri” în luna Octombrie.

— Vită!

Asta m'a indignat peste măsură, și de-atunci îi port pică.

Nu umblăm niciodată împreună. Doar uneori ne 'ntălnim, întâmplător pe stradă. Ne uităm curioși și nedumeriți unul la altul, și fiecare crede că celălalt e el! Alteori, se întâmplă ca unul din noi să meargă într-o familie unde celălalt și-a luat vreun angajament de care nu s'a ținut. Atunci, fiecare, pe rând, se scuză cu un singur cuvânt:

— Frate-meu!

Dar nu prea avem crezare, fiindcă nu știe multă lume că suntem doi frați gemeni, unul după chipul și așemănarea celuilalt. Din pricina asta, ne luăm foarte des la bătae.

A doua ceartă mai serioasă, am avut-o din pricina unei citații. Într-o Vineri pe la prânz, mă 'ntâmpină un agent dela judecătorie cu o citație, în care sta scris; „Victor Stănoiu, inculpat!“

— Îscăliți, vă rog! — mă invită omul, și-mi întinse un creion.

— Nu sunt eu!

— Cum nu sunteți dv.?!

— Așa. Sunt eu, dar nu sunt eu.

— Vasăzică, tot dv. sunteți!

— Ba nicidecum. Eu sunt eu, dar acela din citație nu sunt eu.

— Păi bine! nu vă chiamă Victor Stănoiu?

— Firește. Dar mă mai chiamă și Vintilă și nu mă chiamă nicidecum!

— Asta 'nseamnă că puteți primi citația!

— Desigur. Și tot atât de bine pot să n'o primesc!

— Nu mai înțeleg nimic!

— Mă mir!

— Cine e Victor Stănoiu?

— Eu sunt. Dar mai am un frate gemen, pe care-l chiamă deasemeni Victor!

— Parc'ați spus ceva de Vintilă!

— Vintilă sunt eu; Vintilă e și frate-meu!

— Și care e Victor?!

— Amândoi și niciunul; cum vrei s'o iei!

Omul își duse mâna la cap cașicum ar fi căutat să-și adune mințile, apoi se 'ndepărtă înjurându-ne de mamă, care n'a avut răbdare să ne facă pe rând la un an sau doi, cum se fac oamenii...

În casă frate-meu era înfuriat.

— Numai nenorociri mi-ai pricinuit de când te cunosc! — se plânse el de îndată ce mă văzu.

— Iată ceeace voiam să-ți spun și eu!

— Așa?

— Așa!

Și ne luarăm la bătae cu intenția ca fiecare să-l schilodească pe celălalt așa fel, în-cât să putem fi decesebiți! Dar ne despărțiră părinții.

Din ziua aceea, suntem dușmani de moarte. Mama crezând că numai în felul acesta va putea să ocolească o nenorocire, hotărâ ca unul să se mute din casa părintească. Am tras la sorți, și-a căzut să se mute Victor.

— Da, dar care-i Victor?... — întrebă mama.

Frate-meu afirmă că-i el Victor: eu deasemeni spuneam că sunt Victor. Ne luarăm iarăși la bătae. În cele din urmă, se hotărâ ca să mă mut eu.

— Atunci, ne-am înțeles și'n privința numelor, — zise mama. Cel ce pleacă, e Victor; — iar cel ce rămâne e Vintilă.

Trei zile'n urmă, mi-am închiriat o cameră mobilată într'un cartier foarte îndepărtat și m'am hotărât să mă căsătoresc. De-atunci, nu m'am mai întâlnit cu frate-meu decât în ziua când ne-am încăerat pentru ultima oară. Din încăerarea aceia, ne-am ales fiecare cu câte un semn particular foarte deosebit.

Uite cum s'au petrecut lucrurile:

Puțin timp după ce m'am instalat în noua locuință, am cunoscut, într'o familie, pe d-șoara Otilia Chirescu. La a doua întâlnire, i-am spus:

— Domnișoară am de gând să mă căsătoresc!

— Foarte bine faci! — a răspuns ea. Și cu cine ai de gând să te căsătorești?

— Cu dumneata!

— Bine, să ne căsătorim!

Asta ne-a fost înțelegerea!

După trei săptămâni, ne-am logodit. Viitoarea mea soție, mi-a cerut unele lămuriri asupra familiei. I-am spus tot ce știam și ce nu știam, dar n'am pomenit nimic de frate-meu Vintilă. Am băgat de seamă numaidecât că fac o prostie, și oridecâteori venea vorba de familia mea, voiam să-i spun că mai am un frate gemen care-ar putea să fie luat drept eu, dar am tăcut.

— Bine dar vreau să-ți cunosc și eu părinții. Pentru ce nu i-ai chemat la logodnă? — mă'ntrebă logodnica.

— Las'că-i chemăm la nuntă. Nu-i destul că mă cunoști pe mine?!

O vreme am fost fericiți și deabia așteptam să facem nunta. Dar nunta nu s'a făcut, căci iarăși m'am amestecat cu frate-meu și domnișoara Otilia nici azi nu știe limpede cu care din noi s'a logodit!

— Credeam că ești un om cinstit! — îmi spuse ea într'o zi.

— Și sunt cu adevărat un om cinstit!

— Da? Ai putea să mi spui atunci cu cine te plimbai eri pe strada Florilor?

— Eu nici n'am trecut pe strada Florilor?

— Eu am văzut bine: te plimbai eri pe strada Florilor, cu o damă!

— Poate-a fost frate-meu! — îi spun, fără să-mi dau seama.

— Mai ești și prost! Ce frate?! Parcă spuneai că nu mai ai niciun frate. Se poate să mă orbești până'ntr'atât!? Când eu te-am văzut cum te văd acum!

N'am mai zis nimic. Atât eram de zăpăcit, încât nu mă puteam dumiri dacă eu sunt eu, sau sunt frate-meu! Ziua aceia, trebuia să se sfârșească însă rău de tot. Căci iată ce s'a întâmplat:

Frate-meu, care nu-mi cunoștea adresa fiindcă nu i-o spusese nici lui, nici părinților, venea adesea la un prieten care locuia în acelaș cartier. În ziua cu pricina, se'ntâlnește cu logodnica mea, care tocmai plecase'n oraș. Il strigă:

— Victore!

Pe el îl chiamă Vintilă. Așa stabilise mama când ne-am despărțit. Dar mai'nainte îl chemase și Victor. Deaceea, când îl striga logodnica mea, stătu locului.

— Te duci la întâlnire? — întrebă ea cu răutate, crezând că sunt eu.

Frate-meu, care era după chef, găsi că aventura e amuzantă și pe urmă i se ivi prilejul ca să se răzbune.

— Da, mă duc la întâlnire! — răspunse el zâmbind. Dar tu unde mergi?

Intrase direct în rolul meu!

— Să fac niște târgueli.

— Pot să te'nsoțesc?

— Da. Trebuie însă mai întâi să-ți ceri iertare pentru cele întâmplate eri.

— Dar ce s'a întâmplat eri?!

— Ai și uitat?!

— Da, am uitat! — și zâmbi.

— Imi făgăduiești că ai să fii cuminte?

— Îți jur!

Logodnicii mele, îi plăcu gestul. Îi luă brațul, și porniră amândoi să facă târgu.

Se'ntoarseră pe seară, fericiți și zâmbitori. Logodnica mea îl reținu la masă.

— Astăzi ai fost drăguț! — se bucură ea.

Frate-meu, când aflase că-i logodit, se desmeticise și-i părea rău.

— Știi ce? — zise. Eu nu sunt el!

— Cine?

— Eu nu sunt frate-meu!

— Iar ai început cu prostiile?!

— Nu sunt prostii, crede-mă. Eu sunt eu, și frate-meu e altul!

— Isprăvește, dragul meu, te-am iertat doar.

— Dar înțelege-mă că nu sunt el. Am glumit.

Ea răsă:

— Firește. Tu ești tu, și ești logodnicul meu.

— Ba nu sunt deloc; e frate-meu!

— Destul. Tu ești.

Frate-meu cercă să-și aducă aminte dacă s'a logodit vreodată.

— Nu, nu sunt eu!

— Cum nu ești tu?!

— Eu sunt, dar nu sunt eu logodnicul tău; acela e frate-meu!

Și se pregăti să plece.

— Vrei să mă superi?! — zise logodnica mea și'ncepu să plângă.

— Dacă nu sunt eu...

— T, tuș, mergi prea departe uneori!

Frate-meu, își făcu socoteli: „De logodit nu m'am logodit niciodată, știu bine logodit e frate-meu, și ea m'a luat drept el. Acuma trebuie să rămân, și'ndată ce iau plec. Măine s'or descurca ei!”

Și-a rămas.

În timpul acesta, eu aveam remușcări, căci — fără să vreau — îmi supăras logodnica. De frate-meu nici vorbă să-i mai pomenesc; nu m'ar fi crezut. Hotărâi, din urmă, să mă socotesc drept frate-meu așa cum el se socotise drept eu, să-i umilit, că ntr'adevăr mă plimbăsem cu o femeie pe strada Florilor, și să-i cer. Seara, plecai, deci, spre locuința ei,

Dar aci, lucrurile s'au încurcat!

- Ai uitat ceva? — mă 'ntâmpină logodnica râzând.
- Dragă, iartă-mă...
- Uitucule! — și mă sărută.
- Nu știam ce să mai cred.
- Fiindcă te-ai întors, mai rămâi. Și mă țări în salon.
- Eu?!
- Uite ce figură face! Desigur că tu!
- Dar nu m'am întors deloc!
- Vasăzică, nici n'ai plecat?!
- De unde să plec?!
- Cum de unde să pleci?! D'aci.
- Când?!
- Iar încep! Dar nici nu sunt zece minute de când ne-am sculat dela masă
Nu mâncasem dela amiază!
- Așa dar, eu am mâncat cu tine astăseară?
- Uf! că plictisitor mai ești! Desigur c'ai mâncat cu mine.
- Dar, draga mea, sunt mort de foame! Dacă e c'am luat masa cu tine, n'am fost eu,
ci frate-meu. Eu nu sunt frate-meu, căs flămând! Dar cum a ajuns el aici?!
- Logodnica mea, se supără:
- A fost destul. Știi bine că te-am iertat. Povestea cu frate-tău a devenit absurdă
și mă plictisește.
- Nu, nu, trebuie să ne'nțelegem, căci ne-am amestecat! Vasăzică, el a luat masa
cu tine...
- Slăbește-mă, dragă! tu ai luat masa cu mine.
- Și-mi povești cum se 'ntâlnise cu mine, cum am mers în oraș, ce cadouri i-am făcut,
cum am stat la masă... Adică, tocmai ceea ce făcuse cu frate-meu.
- Dragă... mă cunoști bine?!
- Dacă te cunosc! Crede-mă, te-ai întrecut cu gluma.
- Și sunt eu?
- Nu răspunde. Se uita țintă la mine și parcă nu știa ce să facă: să râdă sau să plângă?!
- Cum dracu a ajuns el aici?!
- Cine?
- Frate-meu!
- Incepu să plângă și mă 'nvînui că-mi bat joc de ea. Dar ce să fac dacă nu
sunt eu?!
- Cum nu ești tu?
- Eu sunt, dar acela cu care ai fost în oraș și-ai stat la masă, e frate-meu. Am un
frate gemen ce-mi seamănă cașicum aș fi eu!
- În momentul acela, intră servitoarea. Când dădu eu ochii de mine, rămase 'nfiptă
în prag.
- Domnu e ș'aici, și'n sufragerie?! — mă 'ntrebă ea cu un aer tâmpit.
- Cum o să fiu ș'aici și în sufragerie?! Ce, eu sunt Duhul Sfânt?! Sunt aici, mă
vezi doar.
- Dar sunteți și'n sufragerie!
- Logodnica mea, îngălbenise.

— Să știi că-i frate-meu! — îi spun. Desigur, a uitat ceva.
 — Și zici că e cineva în sufragerie? — întreb pe servitoare. Ai văzut bine?
 — Sunteți dv., domnule!
 Plecarăm toți trei în sufragerie. Aci era frate-meu!
 — Il vezi?

Logodnica mea și a lui frate-meu, își perdu cunoștința. Iar eu și cu el, ne luarăm bătaie. Aveam la 'ndemâna scaune, cuțite și farfurii. A doua zi, ne-am trezit amândoi spitali, având următoarele semne particulare: eu, piciorul stâng frânt, — iar el, ochiul drept scos.

De-atunci lumea ne deosebește. Dar tot nu știe limpede care dintre noi are picior frânt, și care ochiul scos...

POST SCRIPTUM. — Povestirea de mai sus, nu știu cine-a scris-o: Eu sau frate-meu.

FLIRT

de C. I. ȘICLOVANU.

*Îți dezgoliam cu ochii sânii gemeni,
 Cuprinși în piele de copil scăldat în lapte
 Și-atunci ni s'au întretăiat privirile abstracte,
 Cum se 'ndreptau spre-același loc, asemeni.*

*In mimica ce vag și se schița pe față
 Am bănuț al poftei îndărătnic spasm,
 Ce-ți tulbura adâncul sufletului ca un miasm
 O piatră 'n fund, descrie cercuri largi la suprafață.*

*Dar cum în mine moleșala fermentase
 Și aer cald de-amiază îmi umfla plămâni,
 M'am mulțumit să-ți dezgolesc cu ochii sâni,
 — Iubire coaptă-ascunsă între dantele și mătase.*

OMUL DE METAL

Incrustări pe piatră pentru un dușman.

de GEORGE ACSINTEANU.

Imi purtam greu umbra, pe calea pavată cu smoală topită, luceferii vii păreau pulbere de lună. Eram cu sgârieturile foamei crude pe chip, negru la gând și amar în suflet. Alături de mine, pe lângă zidurile înalte și ude, mergea un om ciudat, cu capul de fier, ochii mari de lumină și fruntea de aramă încrețită de gânduri.

Omul era puternic și stăpânitor în atitudine. Afară din oraș, lângă o clădire de piatră neagră, cu hornurile înălțate până în fundul albastrului, făptura stranie se opri, își crispă fața cu un rânjet larg și mă atinse pe umăr :

— Mă cunoști?

Surprins de neașteptata întrebare a tovarășului de drum mișcai negativ și mut din umeri, uitându-mă în sus, la ferestrele casei negre, cari aruncau în sufletul nopții lumini din ce în ce mai bizare și multicolore, gândind că poate, cineva de acolo, de sus, se va îndura de chinul meu... de lăhnirea mea...

— Vasăzică nu mă cunoști? Eu, prietene, sunt stăpânul de mâine al pământului..

Când auzii cuvintele grele ale omului de fier, holbai ochii la el și rămăsei ca împietrit.

— Să nu crezi că aiurez, reluă el insistent și pretențios, sau că sunt vre-o arătare smulsă din noapte de gândul tău. Nu! Pământene de azi, încordează-ți atenția și încrustează pe piatră ce-ți spun eu :

„Omul de mâine, acela care-l vezi lângă tine, acum, e omul făurit, din metal ; e mecanizat, trăește electric, curat la gând și la inimă, energic și înfăptuitor de bine, de progres, spre deosebire de acela de azi, de tine, care ești alcătuit într'un laborator îmbăcsit de ignoranță, din fibre de carne, din sucul unei grămezi de osânză și din celulele largi ale unui creier preocupat în întunecimea-i grea, numai de lucruri mărunte ca furtul de bani, femeile cu trup gol și îngroșarea gușei.

Ți se pare ciudat cum vorbesc, nu-i așa? Poate te întrebi: Cum de a ajuns omul din prima eră a creației, cu puteri de uriaș în mușchi și cu gând de zeu creator, în halul bipedului lănced de azi și cum de o să se transforme în înfățișarea mea metalică de mâine? Timpul prietene, și viața; cele două puteri imense ale nepătrunsului, cele două mașini nemuritoare cari schimbă, preface, reformează neconștient alcătuirea Universului și a stăpânitorilor lui“..

Tiradele, cu pretenții de filozofie, ale interlocutorului meu, rostite ca niște ritmice căderi de ciocane pe nicovale vechi, mă plictisiseră. Am răbdat pân' la sfârșit. Când a încetat am început și eu să vorbesc, anemiât și trist cum eram:

— Tu, omule de mâine, simțit' ai vreodată sfârșeala foamei în trup ?

— Nu!

— Dar durerea în piept, în inimă, în sânge te-a 'njunghiat cândva ?

— Nu!

— Și nici iubirea nu ți-a ciripit în inimă ?

— Nici!

— Atunci, poate, moartea, moartea cu steagurile ei negre nu ți-a fâlfâit nici când prin altarele gândului ?

— Nu.

— O, tu om de metal stăpânitorul de mâine al coajei pământeste, tu ești cel mai nefericită creațiune a vieții și a timpului; tu nu cunoști cunoștința, tu nu vezi lumina! Trăești orb, mut și surd.

Omul ciudat tăcu. Chipul său luă o înfățișare întunecată. Tot trupul i se cutremură ca de un fior puternic.

Alături de noi însă, în armonia unei simfonii nocturne, venită din adâncimi de noapte, doi amănți întârziți se îmbrțișau spasmodic lângă peretele de piatră.

— Privește-i! Tu ai fost vreodată străpuns de fiorul lor?

— Nu! mi-a răspuns pentru ultima dată adânc, tremurat.

Și un oftat greu i se incolăci în piept. Apoi, omul de metal, plecă de lângă mine pe treptele palatului negru, cu pașii grei și capul în jos.

Fără să vreau, îi aprinsesem în sufletul lui de metal dorința de a cunoaște patimile mele.

Iubirea...

durerea...

foamea...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ÎNVIERE DIN LUT

de LIVIU DELEANU.

Biserică șchioapă, zăvorită cu uitări,
numai strigoii vin și fac utrenii,
pe sfeșnice s'au spânzurat vedenii
în fiecare zi, la 'ntunecări.

Liniști negre, dorm pe ramuri de tămâie,
în cădelniți ochiul dracului străluce,
o icoană umblă în călcăie
și-o făclie s'a întins pe-o cruce.

Icoanele închipuite, au asfințit pe lemn,
cucernice tăceri s'au zgribulit în strană,
lumânări de ceară, topesc câte-un semn
lângă chipul Precistei, neclintită stand.

Icoana Sfântei bătută 'n argint,
tânguie-o rugă, pe buze topită
când dracii o pipăie pe trup și-o alint',
— ... și nu ne duce Doamne în ispită!...

Impotrivă dâșii, cu suflete de mâțe,
o doaspesc în palme, veșmintele-i rup,
și maica cuprinsă de patimi în țate
simte cămașa curgând depe trup.

Mult tăvăliră dracii Maica la pământ,
sădîră fiecare sămânță de rod;
n'a mai rămas pe icoane nici un Sfânt
și 'n pântecul Fecioarei se svârcolește-un plod.

Inviere!... Inviere din morți și din lut...
Dracii călăresc pe clopote și mână
toată vremea înapoi, de la 'nceput
și clopotele, cântece întoarse îngănă.

Sună clopote pentru slavă și pentru denii.
Veșniciile s'au prăvălit sub punte.
Astăzi, Domnul a înviat din milenii
cu chip drăcesc și cu cornițe 'n frunte.

Inviere!... Inviere din morți și din lut...
— Cine s'a născut?... — Cine s'a născut?

REVERS

de ALFONS ADANIA.

Sever Hogaș bătù în fața ușii cafenii cu firmulița aurită, încercând sentimentul copiilor care sună vara, de joacă, fără nici un rost, pe la casele oamenilor cumsecade, pentru ca apoi ascunși după colțul străzii, să facă haz de figura buimăcită, cu ochi mari și plini de nedumerire, a servitorilor care vin să deschidă. Aproape că regretă că s'a oprit și a bătut la această casă, al cărui nume de pe firmuliță îi amintise brusc de o prietenie din tinerețe. Nu se mai văzuseră de douăzeci de ani. Dar, se putea foarte bine ca acest

DAN STĂNCESCU

de la Charlottenburg.

Arhitect diplomat

nici să nu fie vechiul său prieten. Totuși, îi părea curios că întâlnise tocmai aci, în provincie, și tocmai după atâta vreme, numele prietenului de odinioară. Eră stăpânit de o vie surescitare. Simția că nu se înșeală, pentru că el nu se înșelase niciodată. Sever Hogaș se mândria pretutindeni că nu se lasă condus niciodată de intelect, ci urmează totdeauna calea pe care i-o arată sufletul său. Și nu minția... Într'adevăr, din adolescență încă, își prelucrase și își educase spiritul să fie imun tuturo penetrațiilor inevitabile ale ideilor familiei și socieții, care, atunci ca și acum, i se păreau meschine. Sever Hogaș strigase în liceu, tare și răspicat, și jurase solemn că nu își va alege nici una dintre carierele burgheze: nu mă fac doctor, spunea atunci, pentru că să nu ținesc; nu mă fac inginer, ca să nu mă tâmpesc; nu mă fac avocat, ca să nu măucid sufletește; nu mă fac profesor, ca să nu deviu scorțos, dar îmi voi alege o carieră nouă, a vieții ideale, pe care o voi inventa eu dacă nu există; nu știu care este, dar sufletul mă va călăuzi; el nu se înșeală niciodată. După treizeci de ani, în pragul bătrâneții, Sever Hogaș nu se schimbase de loc și avea aceleași credințe, pe care le răspândea prin toate romanele și piesele sale.

Sufletul său călăuză nu-l înșelase nici de data aceasta. Dan Stăncescu, arhitect diplomat care în timp ce sunase el, lucră, la planul unui mare teatru, în camera sa de lucru, nu eră decât unul și același cu fostul Stăncescu Dănuț, cel mai fervent adept din liceu al ideilor lui Hogaș. Afară, Hogaș se gândia că Dan Stăncescu, pe care îl cunoscuse el nu își manifestase niciodată dorința de a se face

*arhitect.**și încă diplomat;*

ba își aducea foarte bine aminte de una din cele câteva seri ale adolescenței care îi rămăseseră neuitate, când jurase împreună cu Dănuț pe conștiințele lor tinere, că nu se vor lăsa plecați de prejudecățile ridicole ale mediului în care trăiau, că vor căuta, de acum să-și înfăptuiască o viață ideală, nedespărțindu-se cât vor trăi și că se vor sinucide atunci când vor vedea că numai pot lupta.

Și acum iată-l pe același Dan Stăncescu, arhitect diplomat și poate părintele a câtorva sglobii odrasle. Ce nestatornicie! Ce lașitate! Hogaș voi să plece mai înainte de a vedea cineva a-i deschide. Dar se răzgândi!

O servitoare, Hogaș, după îmbrăcăminte, o ghici cameristă, îi deschise. Îi părea rău, acum, că nu se jucase, pe când fusese și el copil, cu soneriile și servitorii. Dar, își aminti repede că nici nu avusese măcar copilărie. În orice caz acum că încerca pentru prima oară acest joc, îi părea destul de amuzant și aștepta cu nerăbdare continuarea.

Camerista îl introduse într-o cameră cu mobile vechi, (de cel, puțin trei sute de ani, gândi Hogaș). Amicul se aranjase, într'adevăr, bine! Devenise, desigur, om liniștit! Era nerăbdător să-l vadă. Își dădu cartea de vizită cameristei, care o duse stăpânului pe o tăviță, pe care Hogaș nu văzuse unde o ținuse până atunci. Cum se schimbă omul? Și numai în douăzeci de ani! Hogaș mulțumi sufletului său care îl păstrase tare și tânăr.

Două copii blonzi și curați dădură buzna în odaie, dar, la vederea mosafirului, se retraseră.

— Așa dar, are și copii...

— Numai doi... poate chiar mai mulți...

Sever Hogaș începuse să se îndoiască de veracitatea sufletului său călăuză și refuză să creadă că se află în casa lui Dan Stăncescu, în casa lui Stăncescu Dănuț. Se gândi apoi, că așa este jocul cu soneriile și cu servitorii, amuzant și cu urmări neprevăzute. Răse.

Ușa din fund se deschise larg și în prag apărură un om gras, cu nasul mare, și chel. Hogaș îl recunoscu. Se înclină respectuos, lovind cu șgomot tocurile ghetelor. Când ridică capul în sus, arătarea voluminoasă de la ușa nu se mișcase din loc. Hogaș, neînțelegând, făcu încă o reverență.

Subit, Dan Stăncescu se apropie de el și întrebă repede.

— Domnule, dumneavoastră sunteți Sever Hogaș?

Hogaș aprobă, surâzând.

— Nu se poate domnule, izbucni Dan Stăncescu, dumneata ești mort de mult.

— Cum?! se miră Hogaș, zâmbind.

— Dumneata, adică Sever Hogaș a murit în război! răcni Stăncescu.

— A, nu! A fost numai vorba, dar mai târziu m'am răzgândit, mai ales că aveam câteva socoteli de încheiat, spuse Hogaș răsând acum de-a binelea. Își privi fostul prieten, care tremură, căutând o scăpare. Era adevărat: fusese rănit în război, fusese anunțat ca dispărut, dar pe urmă... apăruse. De mult timp nu va mai fi citit Dan Stăncescu ziarele.

Domnul Dan Stăncescu, arhitect diplomat de la Charlottenburg, îl privi tăcut câteva momente, pe cel ce se află în fața sa, drept în ochi, apoi recită cartea de vizită, pe care o ținea în mână. Îl recunoscu dela început, dar ce îi putea spune, în starea în care se afla. Recunoștea că făcuse o mare prostie apostrofându-l ca pe o inexistență odată ce îl vedea în fața sa, dar revederea fusese neașteptată și bruscă, violentă chiar. Se reculese din cele patru colțuri ale odăii, în care se împrăștiase ființa sa la vederea lui Hogaș, deschise în sfârșit, brațele și izbucni:

— Sever...! tu?

Hogaș se simțea dator să procedeze la fel.

— Dan!!

— Ah! Tu ești, Sever! Bunul meu...

— Etcaetera, etcaetera, spuse Hogaș, liberându-se din brațele lui Stăncescu. Ce mai faci, ce mai spui? Ce ai făcut în douăzeci de ani, ce spui după douăzeci de ani? Arhitect, ai? și încă diplomat? Nici odată nu mi-ai fi putut-o închipui!

Dan coboari ochii în jos.

— Ce-ți fi gândind tu despre mine. Și, crede-mă, nu ai dreptate.

— Nu, răspunse Hogaș, nu gândesc nimic rău despre tine, dar mă gândesc la seara aceea de Mai, îți mai aduci oare aminte de seara aceea de Mai, când...

Dan îl privi nedumerit.

Hogaș era minunat. Cum nici de seara aceea nu își mai aminteste?

— Cum, măi băiatule, nu-ți mai aduci tu aminte...

Dan Stăncescu își răscolii registrul cerebral.

— Uite, îți mărturisesc drept de toate îmi aduc aminte, numai de seara de Mai, nu.

Hogaș se încrucișă.

— Ia încordează-ți memoria! Aștept două minute!

Putea, însă, aștepta și douăzeci de minute, și două ore și doi ani, în zadar. Stăncescu nu își mai aducea aminte de nici-un amănunt al acelei serii de Mai, ba se întreba încă, dacă a trăit vre-odată o asemenea seară.

— Ha, ha! Ai uitat la Charlottenburg, surase amar Hogaș.

— Vezi că ești rătăcios, îl dojeni blajin Dan.

— Cum să nu fiu, mă imbecilule, când te văd îndobitocit, animalizat. Nu mai ești în stare să-ți aduci aminte de cel mai sublim moment al vieții tale. Să-l cauți printre planurile de case, și dacă nu-l vei găsi să te răsbuni pe ele și pe cei care te-au adus aci.

Hogaș se infuriasse și își dăduse drumul vocii sale lăuntrice, fără să o poată reține. De data aceasta însă, se înfrână. Dan era zdrobit. Plângea, prima oară după douăzeci de ani de zile. Se simțea laș, dobitoc și animalizat, dar nu avea putere să se dematerializeze. Hogaș râdea.

— Nu sunt eu de vină, viața m'a silit... Cerințele ei, soția, copiii, obligațiile față de societate...

— Măi băiatule, să fim serioși. Cine este de vină? Cine ți-a adus grijele, soția, copiii și obligațiile? Tu singur ți te-ai creiat! Tu singur ești vinovatul. Ți-ai călcat pe suflet. Erai altfel înainte; erai ca mine. Uită-te la mine și uită-te acum la tine. Așa; acum să ne privim amândoi în oglindă. Eu m'am încrezut în sufletul meu și nu l-am contrazis. Tu ți l-ai ucis ca toți profesioniștii și nu ți-ai mai adus aminte de idealurile lui. Unde e viața ideală pe care o proiectai în tinerețe? Ai căutat satisfacerea vieții, satisfacerea ta. Ai pierdut sufletul. Eu din noaptea aceea de Mai mi-am făcut un ideal! Tu nici nu îți mai aduci aminte de ea.

— Nu sunt eu de vină! strigă Dan, care se rezemase de pervazul ferestrei deschise, ce dădea într-o grădiniță verde și cu flori.

— Să vezi cum a fost. Îmi dai voce, nu?

— Hai, vorbește. Nu de alta, dar poate ese un subiect de roman, răspunse Sever Hogaș răsând.

Dan Stăncescu observă că prietenul său râde prea des și, ceace era mai straniu, tocmai atunci când nu ar avea nici un motiv. Dar trebuia să tacă, căci el era acum vinovatul.

— Nu! Ghicesc cum a fost, reveni Hogaș. Răspunde-mi numai la vre-o două-trei întrebări pe care am să ți le fac. Cine te-a trimes la Charlottenburg?

— Nu eu; unchiul... se justifică Stăncescu.

— Ce fel de unchiu?

— Eh! Un unchiu cu bani care a spus că, dacă...

— ...care a spus că, dacă nu vei studia te va desmoșteni, nu-i așa? i-o luă înainte Hogaș.

— Da. Intocmai așa a fost. Nu-i așa că nu puteam refuza?

Sever Hogaș strânse din umeri.

— M'ar fi desmoștenit, nu-i așa?

— Cum, mă băiatule, așa de rău ai ajuns? se supără Hogaș. La revedere; plecă! A, dar încă o întrebare. Cum de te-ai însurat? Pentru bani, nu?

— Dan Stăncescu nu mai avea ce ascunde:

— Da, știu... ca să mă aranjez... știu...

— Ha, ha, ha!

Hogaș râdea sgomotos. Stăncescu se încrunță.

— Ei la revedere pe niciodată, spuse Hogaș îndreptându-se spre ușe.

— Ce să fac? îl imploră Stăncescu. Cum să scap? Mai e vre-o scăpare?

— Una singură, spuse Hogaș din prag. Omoară-te!

Trânti ușa și plecă.

Dan Stăncescu rămăsese în mijlocul camerei. Își aprinse, încet, o țigare și se duse la fereastră. Simția nevoia să-și aerisească ființa, care nu mai avea nimic omenesc. Își vedea imaginea reflectată în geamul ferestrei și se căută, zadarnic, pe sine însuși în ea. Nu se ghicea în nici-un ascunziș al arătării pe care o avea în față. Își întoarse apoi privirea spre grădină și începă o nouă experiență în sinea sa, dar sufletul de altă dată se încetase desigur. În oceanul vieții burgheze, sau se rătăcise, cum spunea Hogaș, printre planurile caselor. Dan aruncă țigarea și se repezi la mapa sa cu planuri, pe care o deschise violent și începă să o cotrobăiască. Nu găsi, însă, nimic. O răsfoi din nou și de data aceasta se înțepă la deget de un ac de gălălie care anexă două planuri. Infuriat, aruncă mapa pe fereastră. Îi reveni în minte planul teatrului, dar își alungă imediat gândul. Va trece și acesta, cum au trecut atâtea, timp de douăzeci de ani. Dan reveni la fereastră, și, un moment, se reculese.

— Da, da... a avut dreptate. Sunt mașină; am rămas fără suflet. Nu mai există. Mi-am ucis, singur, sufletul. Mi-am călcat în picioare idealul! Am uitat până și de seara de Mai, cel mai... sublim... moment din viața mea...

Voi să plângă, dar nu știa nici acum ce fusese în seara despre care îi tot vorbise Hogaș. Eră, însă, hotărât.

— Trebuie să scap!

— Voi scăpa! strigă tare.

Se desmetici, uitându-se cu teamă, să nu-l fi auzit cineva. Luă repede o carte de vizită și scrisse pe dos cu stiloul:

Elise,

Prietenul meu a avut dreptate: trebuie să scap! *Voi scăpa!* Nu-ți mai spun adio, pentru că asta se înțelege de la sine; pentru care motiv nici nu mai semnez.

Este ora șaptea fără un sfert și în cincisprezece minute voi fi scăpat.

Cu pași mărunți se duse lângă ușa soției sale, se aplecă, gâfâind, și o strecură pe dedesubt. Se sculă repede și, în vârful picioarelor, se duse în camera de lucru și se închise înăuntru. Se așeză, oboșit, la birou. Șiroaie de sudoare îi curgeau pe obraz. Se gândia, acum, la scăpare. Hogaș îi spusese simplu: singura scăpare eră sinuciderea. Dan Stăncescu se gândi la moarte, apoi își căută revolverul în sertar și îl puse pe birou, dar imediat alergă la ușe, o deschise, trecu la cea a soției sale și încercă să sustragă cartea de vizită de dedesubt. Nu făcu nimic. Se întoarse în camera de lucru, închise din nou ușa și se reaseză

la birou. Eră vesel, fără să știe pentru ce. Abia acum își dădă seama pentru ce râsesse Sever Hogaș, tot timpul cât vorbise cu el: nu veselie fizică, ci voieșie sufletească. Își repetă, în gând, cuvintele pe care le scrisese Elizei și se bucură că s'ar fi putut să facă din nou pe revoluționarul, cum eră acum douăzeci de ani, când se plimbă toată ziua cu Hogaș, pe străzi și prin cafenele, făurind bazele *vieții ideale* și batjocorind lumea. Începă să rădă cu sgomot greoi, dar, în acelaș timp făcând. Râsul acesta i se pără cunoscut. Eră... da, da, nu se înșela... eră râsul lui, râsul de acum douăzeci de ani... Însfârșit se regăsise. Dădă, din nou, drum liber râsului. Involuntar, zări revolverul pe birou. Acesta fusese prețul regășirii. Trebuia, așa dar, să se omoare! Și tocmai acum când, însfârșit, se regăsise!

— Dar mă voi omori!

Vedeă că nu este vorba decât de o regăsire iluzorie.

— Dar, ce mutră va face Elise când va ceti biletul postum! Și prietenii?! Adică nu, ce prietenii?

— Numai burghezii au prietenii! Eu nu am!

— Și când te gândești că lucrurile se puteau sfârși cu bine!

Găsi potrivit să mai scrie și un alt bilet. Îi întocmi așa:

Elise,

Să-ți fie de bine și să dea cel de sus să trăești o sută de ani. Eu sunt modest și nu pot trăi atâta. Mi-ajung patruzeci și cinci de ani. Să cauți, apoi, să te măriți, dacă se poate, cu bunul meu amic Sever Hogaș. Este penultima mea dorință. Ultima este de a mă omori!

Aleluia!

Îl puse pe călimara de cristal.

— Îmi pare rău că nu i-am spus dela început, lui Hogaș, că are dreptate. Sunt laș... Păcat... Cine m'a pus, domnule, să mă fac arhitect?

Fixase o fotografie a sa după birou și vorbiă cu ea.

— Uite, domnule, cum am ajuns! Sunt, eu, cel de altădată? Vai de capul meu! Cine m'a pus să-mi fac iluzii în tinerețe, când știam foarte bine că nu le voi putea păstră în viață. Viață? ha, ha, ha! Viață de pomină. Nu, nici nu aș mai avea pentru ce să trăesc, eu! De-acum înainte să trăești *dumneata*, borțosule!

Smulse portretul și voi să-l rupă, dar, pe urmă, îl aruncă pe birou.

În cameră eră o zăpușeală insuportabilă. Gras și strâns într'un guler înalt, Dan găfăia tare, greu și rar. Din moment în moment căldura așteptă să-l răzbească. Inhăță, însă, revolverul cu mâna înădușită și îl lipi de frunte...

Pendula bătu ora șapte, iar prin vecini se auzi, pe undeva, un timp, un marș funebru. Apoi totul îi coplesit de tăcere și căldură...

***

Sever Hogaș se află între două focuri. Dela fereastră pătrundeă în compartiment tot soarele și toată lumina toridă a Bărăganului, iar din spre coridor se revarsă toată căldura estivală a Munteniei. Scobori perdeluța spălăcită dela fereastră, dar soarele pătrundeă și prin ea, iar cecece nu putea trece, acum, pe aci, venia pe dincolo din spre coridor.

— Nu voi mai călători niciodată cu trenul! strigă, și pentru că să nu vadă indignarea tovarășilor de drum își acoperi fața cu un ziar.

— Domnule, se apropie un tânăr cu barbă neagră și cu block-notes galben, de el

Scuzați! Un interview. Dacă nu mă 'nșel, sunteți romancierul Sever Hogaș, nu? Eu vă cunosc! D-tră nu aveți de unde mă cunoaște, pentru că eu sunt constănțean. Dar, în o ice caz... dacă se poate un interview... Știți, mi-a vorbit despre d-tră un prieten... Dan Stănescu... arhitect diplomat...

— A, Dan! Mi-a fost prieten!

— Știți, a avut o serbare, eri, mare, cu inaugurarea noului teatru. Și mi-a povestit că acum un an eră să se omoare.

— Uite, domnuule, cum se omor oamenii! Și nu s'a mai omorât? râse Hogaș.

— Nu! Cică a adormit, din cauza căldurii, tocmai când era să apese pe trăgaci... Sever Hogaș își aprinse, zâmbind, luleaua și urmări fumul cum se ridică, la început, albastru, într'o coloană șerpuitoare spre tavan și cum se împrăstie, apoi ușor.

— Ascultă domnule, spuse vecinului, când se împrăștiase tot fumul pe pereții compartimentului. Mi-ai făcut un serviciu, pentru care îți mulțumesc foarte mult. Știi, desigur, că vorbesc diseară la Constanța. Vino și dumneata! Poftim două bilete de favoare: unul pentru dumneata, iar celălalt pentru Dan. Să-i spui, te rog, să vie cu familia. Sunt în formă. Am anunțat ca subiect:

FORȚA MORALĂ

Stâlpul vieții ideale

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CARTE DE DOUĂ VIETI

de PETRE BOLDUR.

Iisus doarme pe cruce.

Un fiu de Dumnezeu ne vine,

Un om se duce.

Il plâng mulți cu lacrimi line;

Eu îi contemlu meleagul vieții

Ce îi vine cu El murind

Și mă gândesc, păcătuind,

La viața mea ce tinereții

Drept apă îi dădu venin,

Iar bătrâneții, un chin.

Dar viața-mi cât a fost și este

Nu e nici vis și nici poveste:

A fost și ea pe-o dură cruce,

Căci cel ce vine și se duce

E tot un fiu de Dumnezeu.

Așa se spune: Domnul și Eu...

CU SOARELE PE MUNȚI

de + SAVIN CONSTANT.

*In zori, pe munte, creștet după creștet
S'a înroșit de sânge; dimineata
Trezește pretutîndeni viața
Ca primăvara tot ce este veșted.*

*Ia arcul vânător și hai odată
Ca să ucizi în codru căprioara;
Când între flori se vede săgetată
E parcă mai frumoasă primăvara.*

*Iar eu, copil, cu primăvara'n munți
Mă urc să-l văd pe soare mai la față,
Ei spune că nu poți ca să-l înfrunți.
Dar eu voi prinde soarele în brață.*

*Pe vârful cel mai 'nalt, acolo sus,
E-așa de-aproape soarele de mine
Că-l prind, și-l joc și-l svârlu pe coline
Cu trupul răni de sânge spre apus.*

*Și 'n or'ce zi, pe munți, suind spre soare,
In înălțimi tovarăș doar cu piscul
Il prind cu mâna când din zări răsare
Și-l strâng în brațe sărutându-i discul.*

.....
*Azi primăvara vine ca un sol.
Cu-acelaș vânător de căprioare
Și dacă-am vrut sa prind în brațe soare
Cu mâna tristă am lovit în gol.*

LULU

FRAGMENT DE ROMAN

de OCTAV ȘULUȚIU.

Lulu se liniștise deplin. Pentru a ajunge la starea de nepăsare și oțiu mulțumit de până acum, nu i-a trebuit mult. O nepăsare care ascundea lucrurile mari ca o perdea și nu lăsa în lumină decât amănunțele. Același extaz în care cădea față cu un detaliu al toaletei, același surditate involuntar opusă, vorbelor străine și imediat trezirea, cu zâmbetul, eternul gest de scuză. Iubea? Iubea pe toți. Și pe Schoen și pe Oliva și pe contesă... Nu întrerupsese legăturile cu aceasta din urmă, nici după reconcilierea cu redactorul. Dar Oliva, nu s'a mai arătat în fața ei, dela împlinirea faptului de care s'a temut el mai mult.

Lumea s'a grăbit să minteze faptul, dar vorbele-i au trecut ca praful stărnit de vânt și viața și-a reluat ritmul. Mary călătorea cu tatăl ei în Anglia, în Franța. Schoen, în lumea lui gazetărească și artistică se simțea mai bine decât oricând. Se lăsa dus de un curent de dezordine, fără să i se poată împotrivi. Nu s'a opus nici sugestiei dată de consilierii ziarului, de a lua în căsătorie pe Lulu. Ideea, pornită din mai multe părți și încolțită uneori și în mintea lui, nu mai provocă aceiași panică sufletească de odinioară. Nu mai căută să innăbușe germele în naștere. Pornit într-o seară de entuziasm, spre confesiuni, i-a mărturisit și ei dorința. Lulu, surprinzându-i momentele de slăbiciune, îl atăță prin refuzuri și jocuri abile, să îndeplinească odată, această căsătorie. Lui i se arată ca singura soluție posibilă, în împrejurările survenite.

Pentru Lulu căsătoria nu era ceva serios, cum nimic nu era astfel, în ochii ei. Nu căută să prevadă foloasele materiale. Nici nu le bănuia. Tot atât de puțin o interesau foloasele morale. Nimic raționat în acțiunea ei. Nu o determinare preugetată o împingea spre căsătorie. Ci dorința de aventură. Căsătoria era prilej de senzații noi. O nouă experiență. Și aceasta o atrăgea în mod instinctiv. Avea nevoie de o schimbare și tindea spre ea cu eternul surâs, care multora le pare provocător, dar nu era în fond decât o schimbă evazivă a vieții. Această femeie care trăia pentru că trăia și nu o fascina scopul, ce tragic trebuia să fie în ea în clipa când își va fi dat seama de zădărnicia ei, pentru ea însăși. Dacă pentru alții ea era un țel și un obiect de satisfacții, repetate și multe, a avut ea vreodată un țel? Și din bucuria celorlalți avea ea vre-o parte? Intrebări cari încă nu mijeau în creierul dansatoarei, dar pe cari starea de neînțelegere, din ce în ce mai accentuată, le apropia mereu.

Incepeau să-i vină zilele tot mai repede și mai grele. Când deschidea ochii sub lumina dimineții se întrebă ce avea să facă oată ziua. Se îngrozea de lungimea nemăsurată a celor douăzeci și patru de ore. Prelungea extazurile în fața oglinzii. Acum căută în ele, plăcerea pe care o simțea altădată, însă nu o găsea decât anevoie sau de loc. își pipăia corpul în tot felul, întârziind degetele prin colțurile cele mai sensibile, până când fiorii cari o sguđuiau, luau proporția unui spasm monstruos. Atunci cădea pe sofa și rămânea multă vreme cu privirea lipită pe tavan, sau deschidea fereastra și ușa, încordându-se sub îmbrățișarea curentului de aer, care-i îmbrobona carnea, ca pielea de găină.

Lulu avea la epoca aceasta, nouăsprezece ani. Cunoscuse amorul fizic la patrușprezece, printre apași murdari și violenți. După doi ani de bălăcire prin tavernele mahalalelor celor mai obscure, o scoase la lumină Schoen. L-a urmat în credința unui trai mai bun, pe care într'adevăr l'a avut. Nu putea spune că și iubește salvatorul. Poate simțea o plă-

cere fizică în apropierea lui, însă nici această înfiorare produsă de strângerea trupului său, pe trupul lui, n'a durat mult. Apropierea i-a suferit-o cu indiferența obișnuită și zâmbetul de perpetuă acceptare.

N'a iubit pe nimeni până acum. Deși în iubire intră inconștient mai mult. Eră de mirare ca ea, atât de lipsită de activitate intelectuală, nu găsea o ieșire în iubirea constantă. Nu eră capabilă de acest act, poate fiindcă în el intră mult egoism. Ii eră imposibil să se lege cu trăinicie de imaginea unui om. Dacă o posedă azi și a doua zi nu ar mai fi vrut-o, Lulu nu suferea nimic. Lucru care însă nu se întâmplă. Și după cum i-ar fi fost indiferență îi eră și constanța unei legături. O suportă fără să protesteze.

Bărbații nu o părăseau pe Lulu pentru farmecul ei și fizic și sufletec. La 19 ani eră dezvoltată pentru 25. Un corp încheiat, plin, musculos, de femeie care a simțit toate senzațiile cărnei. Și peste carnea ei trecuseră toate senzațiile. Le primise cu zâmbet nepăsător și le părăsise la fel. Zâmbetul acesta eră și acceptarea. Bărbații îl luau drept o chemare. Se înșelau. Lulu își croise o mască. Zâmbet de mătasă, foșnitor, aderent și parfumat. Sau alteori zâmbet de marmoră enigmatică, găsită în fundul ogoarelor noroioase. În dosul lui se ascundeă figură placidă și obosită. Lulu ar fi trebuit să aibă, după natura caracterului, figură în veșnic repauz, fără expresie finită. Zâmbetul eră o înșelare și o eschivare. Dar el mai denotă blândețea sufletească și căldura bunătății sale.

Lulu nu aveă o inteligență decât mediocră. Nu fusese cultivată și dacă știa să citească datorită orelor libere ale amantilor, nu aveă însă o cunoștință propriu zis științifică și organizată. Nu citeă. Nu aveă curiozitatea lumii de peste orizontul la care i se opreau privirile și posibilitățile de investigație. Primea ceea ce vedea în jur ca pe un dar providențial care nu permitea întrebare, nici discuție, nici îndoială. Mai mult nu-i trebuia. De aceea Lulu nu simțise chinul întrebărilor și al ciocnirilor interioare, cari amărăsc viața atâtor oameni. Lipsa de educație îi eră de un folos nebănuț.

Nici nu căută să-și speculeze rațional sentimentele. Extazul îi eră mai mult fizic. Când rămânea nemișcată, o amorțeală dulce îi înțepenea tot corpul. Ochiul fixau un punct până la confundarea cu el. Punctul se mărea, apropiindu-se și ochii se cufundau într'un lichid eteric, albicios. O echivalență a lipsei de văz. Minte refuză să mai privească prin ochi. Eră într'o mare de negru și odihnă. Acestea erau momentele de completă lipsă a gândirii.

În stare obișnuită, tot se ai întreba câte odată. Căută o preocupare. Singura ei plăcere eră actul sexual. Eră cu drept cuvânt reputată maestră a actului sexual. Știa să varieze senzațiile prin amănunte complexe, abile, totdeauna altele, așa precum nu e alta. În brațele unui bărbat nu eră o păpușe de carne, ci un resort viu, reacționând și conducând mișcările. Resursele instructive în cultivarea rafinată a sexualității eră nepuizabile. Fără a renunța la ele și fără a fi obosită, simțea de un timp că are nevoie de ceva mai mult. Aventura despărțirii ei de Schoen a fost o schimbare fericită, o înălțare a ființei sale căzută într'o prăpastie de umbră. Revenirea eră o altă aventură sufletească, asupra căreia dacă nu reflectă, aveă însă toate șansele să o folosească favorabil. Și în fine ametelele culmilor gloriei, după debutul pe scenă, îi provocau sentimente, până acum nemai avute. Jocul o liniștea pentru moment și aplauzele o purtau pe umerii lor peste tot.

Dar ca un grăunte de muștar îndoiala începea să pătrundă în ea. Eră un licărit de conștiință, cauzat de o ciocnire a sensibilității. Probabil cauzat de moartea nenorocului aceluia, cu care se jucase atât de oribil. Mustrare de cuget, nu! Înșă o întrebare, care aveă să schimbe viața ei de până acum. Și totuși, câteva zile dela aflarea sinuciderii lui Teddy, Lulu se liniștise deplin.

CÂNTEC PENTRU SOMN LUNG

de MIRCEA PAVELESCU.

Ingenunche alb în puful patului
Și'mpreună-ți mâinele subțiri,
Prea subțiri în cutele halatului !...
Roagă-te cu degetele pale
Ca tăcerea albă din spitale !..

Aripele vor începe să-ți crească
Și va veni pe-un fulg de nor
Indepărtata pasăre cerească...

O ! cum te doare
Ultimul fragment de scrisoare
Și ultima răutate copilărească !

Ia coronița de flori
Ca o timpurie logodnă,
Sărut-o de câteva ori
Și-apoi cu sufletul între arome sfinte
Adormi ca o fetiță cuminte.

În loc de vis
Se va desfrunzi o creangă de cais
Și sub
Cupola zilei va muri un huub.

Tu n'ai s'auzi cum, stingher
Menestrelul tău va cânta
Sau va țipa
Pe ascuțite strune de fier.

DIVERSITATE

de ALEXANDRU SAHIA.

Portul doarme infundat în tăceri. Clipește molatec — departe — un ochiu de lumină. E barca celor plecați să pescuiască fata înecată.

Și ochiul de lumină lunecă în undulări, — se micșorează. — se pierde înghițit în întuneric. S'a stins. Tăceré! O pasăre a țipat. Voce de om a tușit răgușit într'o baracă de scânduri.

Il știu! E Serdici bolnavul de piept, hamalul uscat la față și trup. Iși numără zilele și poticnirile în bot sub sacii grei. Biete Serdici!

Prin crăpătura unei scânduri dela baracă, a privit lumina plecată acum două ore dela țarm. S'a stins sub ochii lui ca viața unui om bolnav de piept sau cancer. Marea a făcut-o să se clatine ca pe o boabă de rubin asvârlită pe întinderea de catifea albastră. Și marea e liniștită ca sufletul omului împăcat.

Dincolo de dockuri, la cârciuma turcească, petrec hamalii. E Sâmbăta. De aceea femeii de stradă au coborât multe spre port. „Murdarii“ — plătesc femeia scump. Ele s'au îmbrăcate în rochii aprinse de mătase — și în cârciumia cu fumuri de cărnuri fripte — cu lacuri de vin, — cu haine soioase svârlite pe jos — par oaze curate.

Hamalii rânjesc de plăceri. Măinile lor crăpate până la sânge, — roase de frânghii — ating catifelări de trup. Și femeile rād. Ceururile au trecut de douăsprezece. Cineva a bătut la baraca lui Serdici.

— Scoală! au venit femeii la cârciuma turcească. Serdici a tușit.

— Scoală, prostule, n'auzi?

Doar tu mai rugat să te chem. Ce dracu!

Și Serdici a tușit iară.

— Uite, îți spun! a venit și Ghita.

Serdici se scoală dintre așternutul lui de saci, svârle în lături mușamaua înăbușitoare. Inaitea ochilor lui se deșiră trup de fêmee curat ca spuma mării — în golf singuratec.

Și doară Ghita e femeie de stradă. Se vinde pe pâine și bani. Serdici nu s'a supărat niciodată pentru aceasta.

În zilele ploioase, când plămâniilor lui sparți nu pot rezista, Ghita coboară la port să-l hrănească. Ii freacă pieptul cu rest de ciorap aspru, îi pune oțet la frunte — și-l îndeamnă să mănânce.

Ce dacă te vinzi? Să nu ți vinzi sufletul. Trupul, trupul e scaun, — este cutie de plută cu iască. Ba nu! E sac în care hamalii duc ingenunchiați grămezi de aur. Da! Sufletul să nu ți-l vinzi, — trupul n'are nici un rost.

Murdărește-l! Crestează-l cu briciu dacă poți, — dă un picior celui care n'are, — pisează-ți limba când prostiile nu mai conținesc. Da, da! Neghiobii să rādă.

Serdici a intrat în cârciumă. Ochii lui stinși caută neîncrezători. Degeaba Ghita lipsește. La mințit? A, — uite Petroff în fund la masă, — petrece cu două femei.

Larma e mare. Armonicile se întind în mâinele cântăreților, ca vitele sub lovituri, la greutatea mari.

O femeie a adormit pe masă — cu părul ciufulit și ud — un bărbos îi încheie și descheie rochia. Ce joc!

Serdici s'a oprit în fața mesii lui Petroff. A înțeles că l-a chemat dela barcă numai să-și bată joc — și deaceea s'a posomorât mai mult.

— Nu fii prost! Acum două ceasuri, două ceasuri și jumătate Ghita a fost aici. Când s'a anunțat din port că o femeie s'a svârlit în mare, era venită

A întrebat de tine.

— A întrebat?

— Da! Ți-o jur. Pe urmă a urmat zarva. Câți-va — în frunte cu Antonie au plecat să peștărească necunoscuta din ordinul căpitanului și pe Ghita n'am mai văzut-o. Nu eram nebun să te chem degeaba. Mângâie pe Malva până atunci. Stai jos! Trebuie să sosească. Ghita n'are să se supere. Sâmbăta trecută a dormit cu mine, tu erai bolnav în cort, — i-am plătit bani strânși într'o săptămână. Numai pentru tine face astea, — șontorogule.

Serdici a tușit înfundat. Malva i s'a așezat pe genunchi — rezemându-se de pieptul lui — scobit ca o albie.

Un hamal urcat în picioare pe masă vorbește aprins — gesticulând. Câți-va s'au strâns în jurul lui — și rândurile se măresc. Vor grevă poate, — sau a sosit chiar ordin dela centru — ca lucru să înceteze. Câteva sticle s'au spart, injurăturile au început să curgă, s'a pronunțat cuvântul „rege“.

Femeile s'au retras într'un colț, — că vitele amenințau de furtună.

Nimeni nu le mai bagă în seamă. Singură Malva mai stă pe genunchii lui Serdici pe care — acesta o mângâie prostit.

Dela dockuri s'au auzit strigăte la gările portului care au alergat grăbite. Antonie, plecat după femeia înecată — s'a întors. S'au adus felinare multe și barca s'a tras aproape de țarm. Cei cinci pescători au ridicat trupul moale al înecatei — întinzându-l pe caldarâmul portului. Nimeni nu știa cine este această femeie. Atâtea trupuri scot din mare!... Totuși Antonie, cu un felinar în mână, s'a apropiat de fața moartei. Din gură i se scurge o șuviță fină de sânge. Rochia galbenă este însângerată în partea inimii — acolo unde ostia pescuitorului s'a înfipt s'o scoată. Ii lipsește un pantof. Antonie s'a dat înlături speriat.

— E Ghita!

Toți s'au apropiat mirați.

— Căutați pe Serdici!

Unul a alergat la cărciuma turcească, altul la baraca de scânduri.

Serdici a fost găsit în brațele Malvei, știind că Ghita nu se supără,

O aștepta, — pentruca întorși la baracă, — să-i frece pieptul cu rest de ciorap aspru, — apucat de junghiuri.

ELEGIE

LUI HORIA ROMAN.

de EUGEN IONESCU.

I

Prietene, să plângem.

*O lacrimă va fi pentru frunza galbenă,
o lacrimă pentru trandafirul scuturat,
o lacrimă pentru o față moartă la optsprezece ani,
o lacrimă pentru durerea fiecărui om.*

*O lacrimă pentru fiecare piatră,
pentru fiecare pom,
pentru fiecare stea
și pentru Ideal.*

*Sufletele sunt nesfârșit de multe:
prietine, noi nu ne vom putea opri din plâns.*

II

*In inimă e rană
prietine, și doare.*

*A trecut pe stradă
om bolnav și palid:
pentru lacrimile lui, sufletul a fost pocal.*

*Sălcile plâneau
cu lacrimi grele de metal;
o, lacrimile lor s'au cuibărit în mine
și m'apasă.*

*Pe cer erau lacrimi multe, mici,
și-o lacrimă mai mare,
și n'am știut: e cerul ce-oglindește
ceeace este în mine, sau cugetu-mi e-oglindea?*

*Prietine, 'nțelegi
că trebuie să plâng?*

FIREASCA DESPĂRTIRE

de EUGEN JEBELEANU.

De cositori, puri nuferi au scăpărat în 'nalturi.
Luna pareă un scut de mercenar ne 'nvins.
Savanele — otrăvite făceau agile salturi,
Sbătându-se, — un gușter în gură de lup prins.

În depărtare-o lance, orizontal, în vid,
Închipuie 'ntre humă și între cer frontieră:
Păcatele șiraguri pământul îl deschid,
Dar eremiții nopții mătăanii fac pe sferă.

Vrei sus să-ți strigi durerea, vrei să vorbești: nu poți!..
Cu ochi vrei să 'ntoreci stele, ca la fântână roți
Și plângi; dar apa boltii nu va țâșni, zadarnic...
Nu des trimite corul, pe jos, câte-un paharnic.

Și ura-ți adâncește piciorul mai în gloduri.
Nu-i nimeni din cetate
Să svârle 'n vale poduri...

...Așteaptă jos, în umbre, tăcut și nu urî!..
Căci îngerii de ceară, cu-aripi împreunate,
S'ar maculă în smârcuri, dacă s'ar pogori...

I I S U S,

ÎN FAȚA A DOUĂ IPOTEZE

de ALEXANDRU DRĂGUȘ.

Lumea de astăzi care nu se'nvârte decât în tăioasele paroxisme a problemelor „en vogue” nu poate să gândească mai departe decât îi permite spațiul acestor imense întrebări nerezolvate și nerezolvabile.

Sput nerezolvabile, fiindcă e lucru firesc ca omul care s'a născut cu o greșală în structura lui sufletească și rațională, să poată trece peste ea. Nu i-o mai permite tocmai factorul de care are nevoie pentru un indemn și care fiind necomplet e influențabil de orice curent de idei care ar veni din afară și care îl cioplește așa cum valurile mării modifică prin eterna lor energie stâncile în care lovesc.

Măsuri? Niciuna pentru o generație în curs, care se asfixiază respirând tradițiunile carbonizate ale predecesorilor săi.

Și a preinde cuiva să ridice capul asupra celorlalți, cu „mai multă experiență de viață” e nu numai o îndrăsneală, ci, pare-se chiar o impertinență. Iar atunci când individul, a ajuns la vârsta (veșnicul refren) în care să poată gândi și să se poată exprima în toată sinceritatea, atunci e prea târziu. Tot organul cerebral e anihilat, e paralizat de „cei'alți”.

Câți dintre cei tineri nu-și dau seama de lucrul acesta? Dar altă întrebare, aceasta pusă cu ochii sgâiți de timiditate: câți dintre acești tineri au curajul să treacă peste tradiționalele lanțuri ale celor vechi?

Și iată prin aceasta, o motivare a rândurilor ce vor urma și cari, asta garantat, vor indigna pe mulți din cetitorii lor.

E cert, că e o imposibilitate să rezolvi un amalgam de întrebări, o vei clarifica pe prima, pe a doua și așa mai departe; iar atunci când obosit vei ajunge la ultimul punct vei vedea că aceasta în sine, e tot o întrebare. S'o rezolvi e o imposibilitate! Inseamnă să iei lucrurile d'a capo, și să faci circuitul lor de zeci, sute și mii de ori.

Iu fața acestor perspective dezolante lași totul să stagneze. Semnele de întrebare radiază aceiași lumină cernită pretutindeni cu acelaș aer de măscărici ironic ca și până acum.

Nimeni însă nu se gândește că e mult mai simplu să calci pe urmele exemplului lui Columb: cu puțină energie dictată, incontestabil, de o oareșcare rațiune, ajungi să fixezi oul pe vârful lui.

Și nimeni nu se gândește că poți trece, cu oțelitele arme ale logicei prin vârful de munte care la prima explozie se va dărâma și va lăsa să se vadă o bază putredă și mucegăită.

Iar dacă a venit un Couchoud, și-atâția alții, să taie cu o singură întrebare și cu o singură ipoteză toată marea de enigme din fața lui, a urmat un Allo, care cu plin dispreț să arate „copilăriile celuiialt”.

Le-a arătat? Nu: și pe cale rațională nu le va arăta niciodată.

Este o diferență enormă între modul cum vine Allo încărcat de prejucții învechite pentru a dovedi existența unei divinități istorice a lui Iisus față de modul cum vine Couchoud cu cărămizi noi la subțioară pentru a dovedi, pe'o bază proprie tocmai contrariul.

Este o diferență între balonul încărcat cu plumb care se ridică tras de frânghiile putrezite ale imaginației de basm, și balonul încărcat cu oxigen care va pluti mai ușor și prin propriile-i calități.

Faptul, simplul fapt că cel din urmă și-a pus întrebarea ce este Iisus, a fost destul pentru ca să fie blestemat și anatemitizat.

Și dacă totuși te-ai gândi la întrebarea aceasta ce răspuns poți să-i dai? Este una din înaltele probleme în care tot spiritul unei epoci se răsfrânge. Pe Iisus nu-l poți pune pentru a-l diseca, (ori care ar fi îndrăzneala unui muritor de rând) decât sub două ipoteze: *ori e divinitate, ori omul înșnuțit.*

Atâta timp cât vei admite o divinitate a lui Iisus, vei avea în fața ochilor plini de curiozitate, toată povestea vieții lui în modul cel mai clar. Căci e logic ca în cazul aceste să admiți minuni, atât de relative în ipoteza cealaltă, e logic zic; să admiți minuni ca cele făcute de *divinul* Iisus, minunile cărora le găsești totdeauna o motivare; e însăși divinitatea lui

Acți însă se naște o nouă întrebare. Putem admite divinitatea lui Iisus? E întrebare pe care Allo nu și-o pune, trece peste ea luând-o ca bază a întregii lui opere. Răspunsul ei, totuși, e destul de evident.

Trebue să cercetezi numai tot procesul sufletesc al lui Iisus, trebue să te transpui în toate senzațiile pe cari sufletul lui le-a suferit.

Căci dacă „conștiința religioasă a fost înăscută în Iisus, conștiință religioasă absolut independentă de lumea exterioară” după cum spune Schuré, atunci toată soarta lui Iisus, toată viața lui de mai târziu, tot drumul pe care avea să-l bătătorească cu chinurile sale, ar fi trebuit să-i fie un lucru prezis, un lucru la care putea să se aștepte,

Atunci pentru ce tulburarea sa sufletească când i se arată semnul crucei pe care el însăși fu răstignit? Pentru ce mereu exclamările:

Tată celest! *vreau să știu! vreau să vindec! vreau să salvez!*

E prea uman strigătul și dorința aceasta de a vroi, e prea umană lupta și durerea lui sufletească față de lumea întreagă. — E prea firesc conflictul sufletesc care are loc în „copilul” cu inteligența precoce unită cu sentimentul dreptății și dorința de-a convinge”. E prea poetică lacrima vărsată atunci când, de pe vârful unui munte, vede în depărtare „templele joase cu coloane răsucite, înconjurate de boschete negre de unde scăpa, în sunetul flautelor triste, cântecul preoteselor zeiței Astartea” Strigătul lor de voluptate, ascuțit ca durerea a trezit în inima lui Iisus o tremurare de groază și milă prea umane pentru El.

Să fie el Messia? o întrebare a lui Iisus dictată de voința lui Ioan Botezătorul. Să fie el acela care să trebuiască să-și ia greaua sarcină de mântuitor?

Iată întrebarea care izbește cu monotonia ei toată judecata lui Iisus care dacă ar fi avut acea „conștiință religioasă înăscută” nu ar mai fi trebuit să existe.

Iată deci că nu poate fi vorba de o divinitate a lui — Da! e omul care a întrecut prin frumusețea ideilor sale filosofice toate conceptele de atunci și până azi; E omul care a ajuns până la sacrificarea lui pentru ele!

Iată-ne în fața celei de a doua întrebări:

Poate fi Iisus, inteligența absolut umană, făcând parte din cadrul nostru al pământenilor?

Sub primul aspect al întrebării, răspunsul se impune afirmativ; vei recunoaște în cazul acesta în Iisus, în omul Iisus, filosoful poate, dacă Creștinismul ar putea să fie vreodată o filosofie; căci nu creștinismul în sine impune pe Christos la rangul de altitudine de astăzi, ci timpul în care această filosofie a luat naștere, s'a răspândit, și a stăpânit de atunci și până astăzi masa unor spirite atât de neliniștite cari erau o amenințare în orice moment. Și atunci încă odată e creștinismul o filosofie sau o măsură socială, filosofică dacă vreți?

Dacă istoricul Iisus, a existat cu calitățile individului superior, dar uman totuși, atunci

cum poți explica tot ce e miracol în creștinism, tot ce e înțelegibil de rațiunea omului neutru ci numai de sufletul celui credincios. Cum poți explica nașterea și învierea lui Iisus și toate celelalte fără ca să ajungi la admiterea unei divinități?

Este momentul în care trebuie să ne amintim de energia de care am vorbit; este momentul când cu fofilări de șarpe, trebuie să te strecoți prin noianul de basme, să le distrugi, și prin aceasta vei obține un miez de religie care ar trebui văzut dacă poate ori nu să rămână mai departe așa cum a rămas până acum.

Ori cari ar fi însă discuțiile cari ar trebui să urmeze, Iisus trebuie admis însă ca om, fiind mult mai simplă presupunerea aceasta pentru oamenii secolului de azi și cu atât mai ușor pentru cei de mâine.

Renan care a vrut să-l depărteze pe Iisus de Dumnezeu la apogeul umanității un loc privilegiat. „Astăzi este considerat ca o ... obscură, un creier mort la Ierusalim într'o tentativă rău definită, căruia i s'a întâmplat extraordinara aventură să fie deificat“.

„Cu soluția aceasta vei avea creștinismul sub apanagiul unei idei destul de meschine ca nivel mai scăzută chiar dacă judaismul și mahomedanismul“.

Căci dacă rămâne stabilită umanitatea lui Iisus, atunci, deificarea lui nu este de cât o violare a ideii de Dumnezeu.

Nici Moise și nici Mahomet n'au întrebuițat astfel de artificii pentru a pune o bază unei religii.

În tot cazul o deificare, într'un centru ebraic, rămâne un fapt fără exemplu; Petre, Paul și-atâția alți preoți evrei sau profeți creștini au făcut și ei miracole.

„Nici unul nu s'a urcat însă pe tronul unui Dumnezeu. Theudas egipteanul a fost și el un mesia... Nu li s'au acordat însă prerogativele acordate lui Iisus.“

Cazul lui Iisus e unic; pentru un istoric, lucrurile acestea sunt întotdeauna enigme. Dacă Iisus a fost un evreu printre evrei, atunci ceia ce a ajuns, turbură orice spirit“.

Religia, orice religie, dar mai ales creștinismul, a avut întotdeauna o semnificație interogativă tocmai din cauza acestor prea multe miracole și basme acumulate împrejurul ei. Cu toate că au avut și acestea meritele lor, acelea de a speria și de a îngrădi într'un ocol cât mai strâmt, concepții barbare de oameni primitivi, totuși trebuie să dispară în interesul omului care va dori să se uite singur, să vadă el, fără misitia atât de falsă a acestor apendice, tot ce este adevărat. Odată stratul acesta izolator dintre rațiune și sentiment distrus, se va putea vedea că o religie nu pornește din necesități spirituale și porunci divine ci numai din umana calitate pe care o are orice biped: *lașitatea*.

Carnet literar

VIAȚA MINUNATĂ A LUI ANTON PANN

ROMAN DE SERGIU DAN ȘI ROMULUS DIANU

Deși, abia la primul lor volum, d-nii *Sergiu Dan* și *Romulus Dianu*, au până acum o carieră literară, risipită prin o sumedenie de ziare și reviste, care i-a revelat, cu mult înainte de apariția „*Vieții minunate a lui Anton Pann*” printre cele câteva adevărate talente ale generației postbelice.

D. *Sergiu Dan* prin poeziile și nuvelele sale, care sunt întemeiate pe un simț modernist necăutat, rasnic, dar în funcție imediată de real, iar d. *Romulus Dianu* printr'un același modernism, fantezist, însă, vid de realitate și în fugă continuă după ficțiunea de pură poezie. Apoi zecile de foiletoane literare, de un intelectualism comunicativ, nerigid și neindigest, de o voiciume bazată pe documentație și, mai ales, talent, au creiat tinerilor scriitori o reputație mai intensă. D-nii *Sergiu Dan* și *Romulus Dianu* reprezintă pentru generația cretină a celor ce citesc o sută de pagini pe lună, un frumos exemplu de muncă, conștiinciozitate, onestitate literară și nedesmintit talent.

„*Viața minunată a lui Anton Pann*”, care s'ar părea că este o biografie romanțată, este o carte frumoasă, tocmai pentru că autorii au isbit să dea o prelucrare, invizibilă, a materialului veridic și a romanului propriu-zis, care nu ne lasă să ghicim că avem, totuși, de a face cu o biografie. Nu voim să spunem prin aceasta că d-nii *Sergiu Dan* și *Romulus Dianu* au distorsionat viața eroului lor, pentru că în acest caz ar fi fost obligați să șteargă numele lui *Anton Pann* din fraza titlului romanului. Dar voim să arătăm că, sprijiniți de un efectiv talent literar și o frumoasă putere de muncă, au imprimat atâtea frumuseți literare cărții și au trecut prin'o lumină de transfigurare sufletească momentele vieții lui *Anton Pann*, că exasperantul clișeu al biografiilor... romanțate (ce cuvânt anost) nu numai că nu a fost întrebuițat, dar ar fi devenit grotesc. Autorii au înțeles aceasta și, deși aveau de luptat cu tradiția librăriei franceze și chiar autohtone s'au servit de curajul, pe care îl dovediseră și în alte ocazii, iar „*Viața lui Anton Pann*”, frescă nedidactică, ci omenească, și cu atât mai didactică, reprezintă unul dintre cele cinci volume reprezentative ale anului.

Calitatea esențială a cărții D-lor *Sergiu Dan* și *Romulus Dianu* o constituie această prismă omenească prin care este interpretată viața tuturor personajilor romanului.

A încheia cu o imprecuație către autori de a-i reîntâlni în cel mai scurt timp, într'o operă de creație pură, ar fi oarecum paradoxal, pentru că, după cum am spus, însăși această carte este, luată în general, o oglindire neinfluențată decât de câteva elemente exterioare, a personalităților și caracteristicelor literaturii D-lor *Sergiu Dan* și *Romulus Dianu*. Așteptăm însă, noile volume ale autorilor, cerându-le să nu se grăbească și, ca și cu acest volum, să nu le forțeze, ci să le lase să urmeze dela sine.

ALFONS ADANIA.

O FARSA LITERARĂ:

In Westen nichts neues

Plecată ca o terminală bombă, și făcând ocolul lui mii asemenea Zeppelinului dela Friedrichschaffen, *Im Westen nichts neues* prototipul cărții lansate de un editor îndrăzneț, prea îndrăzneț, s'a abătut și pe la noi, ca una din ultimele etape. A ajuns la noi cu tot mugetul de aclamație, de aplauze și de critici elogioase pe care le-a recoltat în întregul raid cu toată sfințenia și inviolabilitatea capo d'operelor recunoscute de un continent întreg.

Dece? Iată ce ne întrebăm. Iată ce-o să căutăm să descoperim în cele ce vor urma.

Carte de războiu. Ultima. Ajunsă asemenea calului schiop ultimul la potou. Căci de când ultimele buibuituri precedate de clopot de biserică și de țigănele de vardiști s'au îndepărtat, de când bălțile de sânge au început să se usuce la vântul fluturării tratatelor de pace, o numeroasă literatură, literatura războiului 1914—18, s'a născut, a înflorit, s'a dezvoltat, și s'a umflat ca un torent luând în puhoiul său toate librăriile. Și de-acți în ultimii ani fobia cărților de războiu. Și de-acți imensa reclamă făcută volumului lui *Erich Maria Remarque*.

Dar, ni se va spune, *Im Westen nichts neues*, aduce tocmai în acest morman de romane, piese, nuvele, esaiuri, memorii și chiar filme, o notă și un punct de vedere nou. Și anume care? Acela al urii războiului. Bine dar să mi se arate în tot momentul despre care vorbeam, o singură carte în care ura împotriva războiului să fie mai puțin puternică, decât cea din *Im Westen nichts neues!*

Desrădăcinarea și anularea personalității eroului, tânărul luat depe ultimile trepte ale adolescenței și pus în focul gloanțelor! Bine, dar asta a fost una din primele teze ale scribilor marelui războiu, printre care *Dorgegules* în Franța și *Cezar Petrescu* în România cu *Intinocarea* lui, de câte zeci de mii de ori mai perfectă ca opera de care ne ocupăm...

Și cu asta am terminat analiza volumului lui *Erich Maria Remarque*. Căci, examen psihologic... nu există. Conflict psihologic? Nu. Schițare de caracter? Deloc. Acțiune? Și mai puțin. Intrigă, mare frescă a războiului, personaje suplimentare, paralelă... nimic.

Nimic.

Nimic.

O! ba da! o covârșitoare aruncare de porcării cu toptanul în spatele războiului. Dela diarea recruților în timpul atacului, trecând pe la putoarea de picioare a soldaților, incontinența de urină a doi camarazi, pofta invalidului neputându-se mișca din pat în spital, de a se deda la o scenă intimă cu nevasta lui venită să-l vadă și dedându-se, și altele o mulți-

me *imagine* (repetăm *imagine* fiindcă e imposibil ce în timp de 4 ani un om să vadă atâtea porcării!) de un spirit bolnav, și până la pokerul (sau șcarté) jucat de soldați la latrină, toate imonditățile lumii trec pe seama războiului.

Și dece numai a războiului când le putem vedea și-n timp de pace?

Prin alegerea scenelor care să ne scârbească de războiu *Erich Marie Remarque* s'a determinat el însuși un prost avocat și prin atitudinea lor în decursul romanului puse un tendențios, un prost literat care a trecut dincolo de frontiera tactului și bunului simț...

Și deaceea recapitulând, noi nu vedem absolut nici-o altă cauză succesului lui *Im Westen nichts neues* decât inteligența unui editor îndrăzneț, prea îndrăzneț,

G. Ionescu.

NOTIȚE

S'a apropiat, ascunsă și modestă, ziua cernită a trecerii unui an dela plecarea aventuroasă și mortală, dintre cei veseli și nechinuiți de idealuri, a lui Savin Constant, prietenul răpit, de magia naturii, la ultima etapă a drumului desăvârșirii. Măhnirea ce ne chină devine astăzi, la amintirea zilei de aniversare, mai covârșitoare decât la uluitoarea despărțire din Octombrie ce a trecut, pentru că tristețea ne este mărită de spectacolul păpușăresc al generației sale și a neastre, care ocupată cu hilariantele lupte cu morile lui Don Quichotte, aproape că l-a uitat.

S'a apropiat, în același timp, ziua de 18 Octombrie, când, acum trei ani, am primit, de la Sibiu, soția lumânării morții lui Ioan Ciorănescu, învins de neliniștea supra omenească, în vârtejul căreia singur se aruncase. El este și mai uitat, pentru că s'a ferit de fanfaronada mistică, ce este acum *en vogue*.

Savin Constant și Ioan Ciorănescu, tovarășii ce ne-au părăsit, printre ani, sunt propriile noastre imagini proiectate prin prizma vremii. Aducerea lor a-mintă constituie o auto-prețuire a eforturilor generației din care facem parte.

Noi, cari, în profida tuturor curentelor indiene și standardiste, le-am ținut, mereu în sufletele noastre nestinsă flacăra spiritelor lor, facem și de astă dată primul pas sub zodia acestor doi morți fizicește, dar efectiv vii, pe care nu ni-i putem închipui decât împreună, fiind legați de același destin, al nostru ca și al lor.

Scrijelim aceste gânduri între poezia lui Savin Constant ce o publicăm în corpul revistei și între viitorul număr al „Caetelor literare, ce va fi închinat memoriei lor.

a. a.

Carnet dramatic

„RODIA DE AUR”

Trei acte de Adrian Maniu și Al. O. Teodoreanu

Mai înainte de a fi un basm dramatizat — așa cum a fost intitulată — „Rodia de aur” este o pură dramatizare a poeziei, îmbelșugate de seva rusticității, a d-lui Adrian Maniu, și presărată cu humorul gras care imprimă o notă în plus specificului românesc, al d-lui Al. O. Teodoreanu. Privind-o, așadar din acest punct de vedere, fiind silit chiar a proceda astfel, scăderile teatrale, imposibile de a fi ocolite, sunt estompate de elementul poetic general, care plinește un act fără acțiune scenică. Dacă teatralul piesei suferă, mai tot timpul povestindu-se, mesigur c. tocmai aci stă un merit al autorilor, această lacună observându-se prea puțin.

„Rodia de aur” distilează, într’un chip natural, literatura proprie a fiecărui autor, cu dominația, însă continuă a stilizării poetice a autorului „Meșterului”. D-l Al. O. Teodoreanu în tirade vrăjitoarei din actul III și în întreg actul al II-lea se desprinde în amploarea spiritului său comic și străbătut de grotesc nefalsificat.

Piesa prezentă o interesantă problemă de montare fantezistă, care trebuia să se ferească a nu cădea în mascaradă de bălcu. D-nii Paul Gusti și Victor Feodoroff nu au înțeles că unei piese stilizate i se cerea o montare adecvată și au încadrat piesa în câteva decoruri greoaie și cu înfloriri inutile și agasante.

În interpretare trebuia să se urmeze aceiași linie, pe care n’au înțeles-o decât d-na Puia Ionescu, dând versurilor o intonare nefalsificată, ce păstră limpezimea apei isvorului tânăr, d-nul Ion Sârbul, neșarjând și nerăcnind pe nas ca d-nii Săvulescu și Conabie, și d-nii N. Bălățeanu și I. Theo, de un poetism comunicativ. D. I. Finteșteanu grotesc și în notă.

Restul interpreților confundase, fără îndoială, „Rodia de aur” cu „Înșirte Mărgărite”, sau poate nu o confundase, dar în orice caz nu jucau în piesa d-lor Adrian Maniu și Al. O. Teodoreanu, care este un poem neîntrecut al specificului poeziei și umorului pur românesc.

„MĂSURĂ PENTRU MĂSURĂ”

Comedie în 14 tablouri de Shakespeare

Comediile au, deasupra tuturor operelor dramatice, o viabilitate mai mare pentru că, atunci când sunt scrise, se pune în ele mai mult element omenesc și mai puțină diformare decât în orice altă operă literară. Autorul nu mai este obligat de chiar planul dramatic să se depărteze de verosimilitate pentru reușita lucrării, căci are drept auxiliar prețios *comical*. care străbate, neîmpiedicat de nimeni, prin structuri sufletești extrem de deosebite și prin spirite de epoci complect diverse. Comical, fie el din evul mediu sau din secolul al douăzecelea, din epoca renașterii sau din epoca lui Pericles, păstrează o vociune permanentă și produce neconținut acelaș efect înveselitor cu o potecă spre aprofundare.

Comediile lui Shakespeare, „Noaptea regilor”, „Femeia îndărătnică”, „Mult șgomot pentru nimic” și „Măsură pentru măsură”, reprezentate în ultimii anii pe scena teatrului nostru, prezintă pe lângă aceste elemente, într’adevăr universale, și avantajul de vagă determinare a precizării caracteristicilor personajilor și locurilor acțiunii, lucru care permite regisorului o libertate complectă a terenului pe care să-și desfășoare imaginația și rutina scenică.

D-nii Liviu Rebreanu și Soare Z. Soare au ales spre reprezentare „Măsură pentru măsură” tocmai că, în afară de elementele comice permițea, pe un plan mai vast decât orice piesă shakespeareiană libertatea de mai sus, care avea astfel să prilejuiască acbarilor, regisorului și decoratorului o admirabilă ocazie de ilustrare a calităților. Numai că în profida succesului interpreților, a suferit piesa, care are câteva momente perimate și banale. Teatralismul „Măsurii pentru măsură”, acelaș al întrepului teatru shakespeareian, tehnica excelentă, viața care se răsfrânge și din cea mai neînsemnată replică, face ca să iasă din cadrul mecanic al scenei și să pătrundă în spiritele spectatorilor.

D. Soare Z. Soare, cu colaborarea d-lui Victor Feodoroff au prezintă o montare expresivă pe care îi jucau.

D-nele *Marioara Zimniceanu* și *Lulu Cruceanu*, în cele două eroine, au jucat cu entuziasm tinerească pe întreaga gamă a talentelor lor desăvârșite.

Maestrul *Nottara* a încarnat o siluetă aristocratică.

D-nii *R. Bulfinski*, *Victor Antouescu* și *Ion Manu*, trei figuri burlești, au fost terțul vesel al serii.

D. *Ion Sârbul* a animat, la sfârșit, această voce bună cu umor și beotian.

D-nii *Calboreanu*, *I. Theo* și *Critico* au jucat, cu sobrietate și prestanță.

Un spectacol admirabil, pentru că are la bază muncă și înțelegere.

ALFONS ADANIA:

„LUPII DE ARAMĂ”

6 tablouri de Adrian Maniu

Poezie. Pictură. Muzică.

Muzică a ochilor, a frazei, a urechei. Nu e piesă: e decor. Nu-i decor: e tablou. Dar e tabloul care poartă jos la stânga semnătura pictorului mare, e tabloul pe geamul căruia aburește geniul.

Lupii de aramă nu-i decât o epopee. Epopeea însângerată ca un apus de soare, a sfârșitului Dacilor. Durerile nașterii poporului român.

Se ridică cortina pe un baso-relief luminat de lumina violetă a trecutului. Femei îmbrăcate în haina purei elegante, pânza aruncată și lăsată să lungească pe corp, bărbați, luptători, vânători îmbrăcați de luptă, lăncii încrucișate, doi preoți și o domniță cristalină în jurul unui altar primitiv; iată baso-relieful.

E ruga Dacilor.

„Atunci când sângele chemat de cuțit se va reîntoarce în vine, atunci și nici măcar atunci să pătrundă ostirea dușmană...”

Rugă făcută din blestem și din imprecății, adevărata rugă făcută în momente de groază, ruga popoarelor sălbatice, rugă.

Și iată că în momentele acele domnița fiica regelui Decebal (care pentru același misticism sălbatec nu apare niciodată pe scenă) aduce prizonier pe Longinus prietenul cel mai bun al Împăratului. Dece? Cum a reușit să-l capteze? Mister. Lupta continuă desperată. Românii înaintază. Dar deodată Împăratul trimete știrea că primește toate condițiile Dacilor dar să fie trimis Longinus la lagăr. Longinus însă e mort.

Omorit de Domnița într-o scenă de pur dramatism (singura scenă dramatică din poemul d-lui *Adrian Maniu*) în care fecioara dacă își oferă dușmanului pe care-l iubește, întreg amorul și viața sa, dar pe care acesta le respinge, scuipându-l.

Și când după ce vestea morții lui Longinus a fost trimisă romanilor, după ce regele moare otrăvindându-se și Domnița străpunsă de o săgeată dușmană, Dacii ca soboli în ascunzătoare, acoperiți de ninsoarea ce cade rar, așteaptă moartea.

Asta-i tot.

Dar e mare, e imens, e sălbatec, e sbuciumător.

Repetăm: nu e piesă, e un poem în proză dialogat.

Un poem în proză de o poezie clocotitoare, răsunătoare în orice cuvânt.

Și de-aceia felicităm pe d-l *Adrian Maniu* de a fi dat cel mai frumos poem dramatizat a literaturii românești.

Și de-aceia felicităm pe d. *Victor Ion Popa* de a fi realizat cea mai grea problemă de montare cum nici un alt director de scenă român n'ar fi putut-o face.

Și de-aceia suntem entuziaști de interpretarea plastic-poetică realizată de ansamblul teatrului *Ventura*, toți ei de perfecți și așa de unitari cu acțiunea și tempo-ul piesei încât grație numai geniului său dramatic d-ra *Marioara Ventura* a știut să se ridice, ca întotdeauna extraordinară deasupra sferei perfecte a ansamblului.

Și de-aceia născulețea noastră imensă pe care o pusesem în teatrul din pasagiul Comedia n'a fost și nici n'oilor, fie desmintită.

inval
a se
-l vad

G. IONESCU.

Vor apare:

GEORGE ACSINTEANU

PIATRA NEAGRĂ

NUVELE

C. I. ȘICLOVANU

C I C L U

CAETELE „CETĂȚII LITERARE“

MIRCEA DAMIAN

E U S A U
FRATE-MEU?!
BCU Cluj / Central University Library Cluj

EDIȚURA „RAMURI“. Craiova

ALEXE ROBU

FEMEIA CARE
A VENIT DIN APUS

ROMAN

MIRCEA PAVELESCU

ARABESCURI

RSURI

LEI 20

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TIPOGRAFIA „CARTEA MEDICALĂ”
B-DULUI SABETA, 5. — BUCUREȘTI
C.